

College van burgemeester en wethouders**GOEDGEKEURD**

Vergadering van 24 september 2024

Beleid en Uitvoering - Openbare ruimte

**15 2024_B&W_00658 Informatienota voortgang regionale samenwerking
Fluvius - informeren**

Samenstelling:

Aanwezig:

M. Smit, Locoburgemeester en voorzitter; T. Jongman, wethouder; Bram Harmsma, wethouder;
Marcel Scheringa, wethouder; M.W. de Graaf, gemeentesecretaris

Afwezig:

Rob Bats, burgemeester

Samenvatting

In de stuurgroep van 23 mei 2024 hebben de betrokken bestuurders van de werkregio Fluvius aangegeven actief de gemeenteraden te informeren over de voortgang van de werkzaamheden rondom klimaatadaptatie en gemeentelijke watertaken.

In deze informatienota worden de volgende punten toegelicht:

1. Fluvius: een regionale samenwerking op het gebied van de waterketen en klimaatadaptatie.
2. Klimaatadaptatie: een greep uit de maatregelen van de Regionale Adaptatiestrategie en de voortgang van onze Lokale Adaptatiestrategie.
3. Waterketen: voortgang van het Riolerings- en Water Programma en Uitvoeringsprogramma van de Waterketen Fluvius.

Informatienota

Inleiding*Fluvius*

Fluvius is een netwerkorganisatie die in 2010 is opgericht naar aanleiding van het Nationaal Bestuursakkoord Water. Het is een samenwerkingsregio op het gebied van de waterketen van de gemeenten Midden-Drenthe, Hogeveen, De Wolden, Westerveld, Meppel en Steenwijkerland en het Waterschap Drents Overijsselse Delta.

Voor het thema klimaatadaptatie werken we binnen Fluvius ook samen met de provincies Drenthe en Overijssel en sinds 1 januari 2024 met de drinkwaterbedrijven WMD en Vitens.

De werkregio Fluvius streeft naar een veilige, gezonde, aantrekkelijke en economisch robuuste regio ondanks de verwachte klimaatverandering en extremen (hevige neerslag, langdurige droogte, extreme hitte en overstromingsrisico's). We werken daarnaast samen om een doelmatige en toekomstgerichte

dienstverlening aan onze inwoners en bedrijven te waarborgen, tegen de laagst maatschappelijke kosten. We zorgen voor goed functionerende, betrouwbare voorzieningen en effectieve uitvoering van watertaken, waar inwoners en bedrijven op kunnen vertrouwen. We zien de (afval-)waterketen als één geheel en richten deze duurzaam in. We spelen tijdig in op de gevolgen van klimaatontwikkeling. Wilt u meer weten over de visie, doelen, organisatie en opgaven van Fluvius, kijk dan op www.fluviusnieuws.nl.

Kernboodschap

Klimaatadaptatie: een greep uit de maatregelen van de Regionale Adaptatiestrategie en de voortgang van onze Lokale Adaptatiestrategie

Regionale Adaptatiestrategie:

Fluvius heeft voor onze regio een strategie opgesteld over hoe we ons voorbereiden op en aanpassen aan extremere weersomstandigheden (wateroverlast, overstromingen, droogte en hitte): de Regionale Adaptatiestrategie 2022-2027 (RAS). Eind 2021 is deze vastgesteld door de colleges en besturen van de werkregio Fluvius en hebt u deze ter informatie ontvangen. De gezamenlijke strategie laat ruimte voor lokale keuzes in de Lokale Adaptatiestrategie (LAS). De RAS bevat concrete maatregelen om te anticiperen op de gevolgen van weersextremen in de openbare ruimte. Ongemak en schade zijn niet altijd te voorkomen, maar hierdoor worden we beter beschermd bij extreem weer.

Einddoel: in 2050 is onze regio klimaatbestendig en waterrobuust ingericht. Dit is verplicht vanuit het landelijk beleid, het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA).

Successen uit de Regionale Adaptatiestrategie zijn:

- Stimuleringsregeling klimaatadaptatie maatregelen: sinds 1 maart 2023 hebben deelnemende gemeenten van de werkregio Fluvius een 'tuinsubsidie' om inwoners, bedrijven, corporaties en scholen te stimuleren om hun tuin of terrein zo in te richten dat deze tegen een stootje kan bij extreem weer. De subsidie kan aangevraagd worden via www.subsidieaanvragen.nl. De gemeenten, provincies en het waterschap financieren gezamenlijk deze subsidie. Gemeenten versterken hiermee de bewustwording en de maatregelen leiden daarnaast tot minder wateroverlast, droogte en hittestress op het eigen perceel. Bijvoorbeeld door de aanleg van een groen dak of een wadi, afkoppelen en plaatsen van een regenton of het planten van een boom. Inmiddels hebben bijna 800 inwoners binnen de werkregio Fluvius gebruik gemaakt van de tuinsubsidie.
- Rijkssubsidie voor de versnelling van klimaatadaptatie maatregelen: via de 'Impulsregeling Klimaatadaptatie' heeft de werkregio Fluvius een bijdrage van het Rijk gekregen voor klimaatadaptatiemaatregelen. De bijdrage kon alleen via Fluvius worden aangevraagd. Er was bij het Rijk € 5.042.000 beschikbaar, op voorwaarde van twee derde (€ 10.084.000) cofinanciering door de Fluvius partners. De subsidie hebben we verdeeld over lokale en regionale projecten. Zo hebben de gemeenten, provincie en waterschap een duwtje in de rug gekregen bij de aanleg van waterbergingen en vergroenings- en herinrichtingsprojecten. Die verbeteren de waterafvoer en verminderen hittestress.
De werkregio Fluvius heeft gekozen om van de verkregen rijkssubsidie € 1.600.000 bij te dragen aan regionale projecten. Een voorbeeld hiervan is het project 'beekherstel Vledder Aa', een initiatief gericht op waterberging en natuurontwikkeling. De Vledder Aa speelt een belangrijke rol in de waterafvoer van het omliggende gebied, maar was oorspronkelijk ingericht voor landbouwdoeleinden. Door de beek terug te brengen naar een meanderende vorm en sloten te dempen, wordt water langer vastgehouden en stijgt de grondwaterstand. Dit heeft voor de gemeente Steenwijkerland als positief resultaat dat het water stroomopwaarts wordt vastgehouden en zo de druk op ons watersysteem bij hevige neerslag wordt verminderd. Verder werken we nu aan de uitvoering van de maatregelen, die voor 1 januari 2028 gerealiseerd moeten zijn.

Daarnaast werken we momenteel aan de volgende maatregelen:

- Maatlat klimaatadaptieve groene gebouwde omgeving: de gevolgen van klimaatverandering vragen om een andere manier van bouwen, zodat we beter beschermd blijven. De maatlat beschrijft doelen en prestatie-eisen en geeft richtlijnen voor de thema's wateroverlast, droogte, hitte, biodiversiteit, bodemdaling en gevolgbeperking overstromingen. Er is volop ruimte voor maatwerk. De maatlat is ontwikkeld in samenwerking met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Unie van Waterschappen (UvW). In april 2024 heeft Fluvius een kennissessie georganiseerd voor alle collega's die met water duurzaamheid, bouwen, groen en wonen te maken hebben. Daarbij werken we aan een regionale vertaling van de maatlat.
- De jeugd heeft de toekomst - Educatie klimaatadaptatie: Fluvius werkt mee aan het ontwikkelen van een educatieprogramma over klimaatadaptatie voor alle basisscholen in de werkregio Fluvius. Educatie draagt bij aan bewustwording, gedragsverandering en draagvlak voor klimaatadaptieve maatregelen. Het onderwijs is daarom dé plek om de nieuwe generatie te bereiken (jong geleerd, oud gedaan). Hierbij worden deskundige partners zoals Instituut voor Natuureducatie en Duurzaamheid Drenthe (IVN) en Natuur en Milieu Overijssel (NMO) betrokken.
- Hitteplan: lokale hitteplannen zijn protocollen voor de lokale aanpak van de gezondheidsgevolgen van hitte. Binnen Fluvius werken we hierin samen.
- Voorbereidingen klimaatstresstest 2026: De eerste stresstest voor werkregio Fluvius is in 2019 afgerond: de klimaatatlas Fluvius. De kwetsbaarheden die hieruit naar boven kwamen hebben we inzichtelijk gemaakt en er zijn stappen gezet om deze te verminderen. In de nieuwe stresstest wordt op basis van de meest actuele KNMI-scenario's in beeld gebracht waar onze regio nu en in de toekomst kwetsbaar is voor wateroverlast, hitte, droogte en overstroming. De uitkomsten hiervan (medio 2026/2027) worden meegenomen in een volgende planperiode.
- Wat als de Limburgbui op onze regio valt?: we hebben onderzocht wat de effecten zijn van extreme neerslag in onze regio. Dit geeft inzichten in de risico's en aanknopingspunten voor welke maatregelen we kunnen nemen. Uiteraard bepalen we deze maatregelen in dialoog met belanghebbenden. De uitkomsten krijgen ook een plek in de klimaatatlas van Fluvius.

Lokale Adaptatiestrategie

Graag informeren we u over de voortgang van de Lokale Adaptatiestrategie 2023-2027 van de gemeente Steenwijkerland (LAS), welke door de gemeenteraad is vastgesteld op 23 mei 2023. Deze strategie is ontwikkeld vanuit de urgentie om onze gemeente beter voor te bereiden op de toenemende gevolgen van klimaatverandering en sluit aan op onze klimaat- en duurzaamheidsambities.

Waar de RAS zich richt op klimaatadaptatievraagstukken die grensoverschrijdend zijn, focust de LAS zich op klimaatadaptatievraagstukken die specifiek voor onze gemeente van belang zijn. Zoals lokale wateroverlast, hittestress in stedelijke gebieden en de vergroening van wijken. Het richt zich op maatwerkoplossingen die aansluiten bij de lokale situatie en behoeften.

Bij projecten in de openbare ruimte anticiperen we op weersextremen. Bijvoorbeeld door het afkoppelen van regenwater van het verhard oppervlak, het creëren van berging voor extra regenwater en waar mogelijk het aanbrengen van groen. Ook bij nieuwbouw wordt door de gemeente steeds meer rekening gehouden met het toekomstige klimaat, bijvoorbeeld in de doorvertaling naar benodigde waterberging en groen in nieuwbouwwijken.

De belangrijkste ontwikkelingen en resultaten tot nu toe:

- *Participatie:* zowel intern als extern werken we actief samen om de gemeente steeds klimaatbestendiger te maken. Samen met onze collega's van onder andere Ruimtelijke Ordening, Groen en Biodiversiteit en het Programma Duurzaam zorgen we voor integraliteit en benutten we meekoppelkansen. Een voorbeeld hiervan zijn de Klimaat & Duurzaamheidsambities. De samenwerking met externe partijen heeft al geleid tot concrete acties. Zoals het actief informeren en adviseren van onze inwoners over het nemen van klimaatadaptieve maatregelen (Stichting Duurzaam Steenwijkerland), het vergroenen van schoolpleinen (IVN en Stichting Weerribben-Wieden) en een 'klimaatplein' in tuincentrum Groenrijk Tuk (Tuinbranche Nederland).
- *Bewustwording:* de tuinsubsidie is in onze gemeente sinds 1 maart 2023 door ruim 200 inwoners aangevraagd. Vorig jaar is het subsidieplafond zelfs vroegtijdig bereikt. De subsidieregeling is beschikbaar voor zes verschillende maatregelen: het planten van een boom, het afkoppelen van regenwater van het riool, het plaatsen van een regenwatervoorziening (zoals een regenton), het aanleggen van een groendak of groene gevel, het vervangen van stenen door planten, en het hergebruiken van regenwater. Het plaatsen van een regenton, het planten van een boom, en het vergroenen van de tuin zijn de meest populaire maatregelen en zijn al vaak aangevraagd. Naast de tuinsubsidie informeren en activeren we inwoners door middel van communicatiecampagnes, het NK Tegelwippen en initiatieven voor scholen, zoals een educatieprogramma. Dit educatieprogramma zal medio 2025 worden uitgerold bij alle basisscholen in Steenwijkerland. Tijdens het NK Tegelwippen nemen we het op tegen de Fluvijs-gemeenten. Steenwijkerland is al twee jaar op rij de winnaar met de meeste verwijderde tegels. Sinds onze eerste deelname (2022) zijn er in onze gemeente al meer dan 36.000 tegels weggehaald. Daarnaast hebben we gesprekken gevoerd met ondernemers over het nemen van klimaatadaptieve maatregelen op bedrijventerreinen (NoordWestGroep en de Bussines Club Steenwijkerland).
- *Onderzoek:* we hebben nader onderzoek gedaan naar de kwetsbaarheden die uit de klimaatatlas naar voren komen. Hiermee hebben we diepgaander inzicht gekregen, waarmee we gerichte en effectieve keuzes kunnen maken bij het uitvoeren van klimaatadaptieve maatregelen in de openbare ruimte. Afgelopen winter is er zeer veel neerslag gevallen in Steenwijkerland. We hebben begin dit jaar onze interne meldingen en eigen waarnemingen van wateroverlastlocaties vergeleken met de kwetsbare gebieden uit de klimaatatlas. Uit deze analyse blijkt dat de theorie en de praktijk nauw op elkaar aansluiten. Dit bevestigt het effectieve gebruik van onze klimaatatlas. De meeste meldingen waren beheersbaar en er zijn al verschillende maatregelen getroffen om wateroverlast te voorkomen.
- *Projecten:* afkoppelen is een belangrijke klimaatadaptieve maatregel en speelt een cruciale rol in het tegengaan van wateroverlast. Het gaat om het scheiden van regenwater van het reguliere rioleringsstelsel, zodat het niet naar de traditionele rioolbuizen stroomt, maar op andere manieren wordt afgevoerd of opgeslagen. Dit vermindert de druk op het rioleringsstelsel tijdens zware regenval en helpt overstromingen te voorkomen. De komende jaren staan een aantal projecten gepland, welke bijdragen aan een klimaatbestendige openbare ruimte. Voor deze projecten krijgen wij een subsidie van het Rijk (impulsgelden). Het gaat om de volgende projecten die voor 2028 gerealiseerd moeten zijn:
 - Herinrichting stationsomgeving: afkoppelen/infiltreren regenwater, aanpak hittestress (2024)
 - Aanpak wateroverlast Tramlaan: afkoppelen/infiltreren regenwater (2025)
 - Herinrichting Steenwijkerdiep: afkoppelen/infiltreren regenwater, aanpak hittestress (2026)
 - Herinrichten gedempte Turfhaven: afkoppelen/infiltreren regenwater (2025)
 - Steenwijkerwold, Conincksweg-ten Dale: afkoppelen/infiltreren regenwater, aanpak hittestress

(2025)

- Opwaardering centrum Blokzijl: afkoppelen/infiltreren regenwater, aanpak hittestress (2025/2026)

*Waterketen: voortgang uitvoering Riolering- en Water Programma 2023-2028 en
Uitvoeringsprogramma Waterketen Fluvius 2023-2028*

Riolering- en Waterprogramma:

Als Fluvius hebben we samen een Riolerings- en Water Programma 2023-2028 (RWP) opgesteld in de geest van de Omgevingswet. De inhoud is zoveel mogelijk hetzelfde, en alleen waar nodig specifiek gemaakt voor onze gemeente. Alle RWP's zijn in 2022 door de gemeenteraden vastgesteld. In dit programma staan ook onderzoeksprojecten met een regionaal karakter. Deze voeren we uit onder de paraplu van Fluvius en hebben we geprogrammeerd in het Uitvoeringsprogramma 2023-2028 Waterketen Fluvius. Zo werken we samen aan o.a. de Omgevingswet, het afvalwaterbeleid in het buitengebied en het meten en monitoren van de waterketen.

Formatietekort:

Er is onderzoek gedaan of we voldoende en gekwalificeerd personeel in de organisaties hebben voor de gemeentelijke watertaken. Zo is er een formatieonderzoek uitgevoerd conform de 'Branchestandaard gemeentelijke watertaken' van de stichting Rioned. Het onderzoek geeft antwoord op de vraag of de huidige formatie voor de gemeentelijke watertaken kwantitatief en kwalitatief op orde is. Er blijkt bij de huidige taakinvulling een formatietekort te zijn voor de Fluvius-gemeenten. Hierbij is nog geen rekening gehouden met nieuwe opgaven zoals: duurzaamheid, circulariteit, energietransitie, woningbouwopgave, participatie en toenemende communicatie. Riolerings- en water zijn het fundament van veel ontwikkelingen, dus dit gaat raken aan bestuurlijk gestelde doelen rond woningbouw en duurzaamheid. De krapte op de arbeidsmarkt speelt ook binnen de Fluvius-gemeenten een rol. De werkregio Fluvius gaat aan de slag om te werken aan een gezamenlijke strategie en oplossingen.

Er zal een analyse worden uitgevoerd om te bepalen waar en hoe de gemeentelijke watertaken onder druk staan en waar dit schuurt met de bestuurlijke ambities. Op basis van de resultaten van deze analyse zullen we beter inzicht krijgen in de gevolgen voor de gestelde doelen en in het eerste kwartaal van 2025 met concrete voorstellen komen hoe met dit formatietekort om te gaan.

Besluit

In te stemmen met de informatienota over voortgang regionale samenwerking Fluvius.